

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

63 Vsurpans laicus id ut eligat, audiat istam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

nec à clericis sunt electi, nec à plebeis expetiti, nec à provincialibus à Episcopis cum metropolitani iudicio consecrati.

C. II. ¶ Populus non debet praeferri, sed sublevari. Item Calixtus Papa ad Episcopos Apuliae & Calabriae, epist. 3. c. 3.

Docendus est populus, non sequendus; nosque, si nesciunt, eos quid liceat, quid non liceat, commone, non his consensum praeberere debemus.

Unde Calixtus Papa II. Nullus in Episcopum, nisi canonice electum consecret. Quod si praesumptum fuerit, & consecratus, & consecratus abiq; recuperationis spe deponatur.

AD DISTINCTIO LXIII. Acti vero modo se debent inferre electioni. C. I. ¶ Laici electioni Pontificum non inferantur.

Unde Hadrianus Papa in 8. synodo Constantino-politana sub his verbis. Nullus laicorum principum, vel potentum semet inferat electioni aut promotioni Patriarchae, Metropolitae, aut cuiuslibet Episcopi: ne videlicet inordinata hinc, & incongrua fiat consilio, vel contentio, praesertim cum nullam in talibus potestatem, quemquam potestativorum, vel ceterorum laicorum habere conveniat.

C. II. ¶ De eodem. Item ex octava synodo, actio prima. Hadrianus & Papa secundus quod Nicolaus praedecessor eius disposuerat missos suos, Donatum scilicet Hostensem Episcopum, & Stephanum Nepesinum Episcopum, & Marinum diaconum sanctae Romanae ecclesiae, ad Basilium Imperatorem, & ad filios eius Constantinum, & Leonem Augustos, Constantinopolim direxit.

ad. comparationibus. b. almon. c. infra. q. 1. c. si qua. Poly. lib. 6. tit. 1. Barab. lib. 1. c. 3. Ivo p. 16. cap. 1. q. Deinde, p. 1. d. in Pontificiis est mentio huius decreti. Ansel. lib. 6. cap. 23. & 22. Ivo part. 1. c. 22. p. 1. c. 1. Deinde, p. 1. c. proximo. Poly. lib. 1. c. 1. Ansel. lib. 6. c. 22. Ivo p. 1. c. 22. Canon. lib. 3. c. 4. Deinde, p. 1. Poly. lib. 1. c. 1.

sedaverunt, Photium anathematizantes, & Ignatium restituentes. In qua sic statutum est: Consecrationes & promotiones Episcoporum concordans prioribus conciliis, clericorum electione, ac decreto Episcoporum collegii fieri, sancta haec & universalis synodus diffinit, & statuit: atque iure promulgat neminem laicorum principum, vel potentum semet inferre electioni, vel promotioni Patriarchae, vel Metropolitae, aut cuiuslibet Episcopi: ne videlicet inordinata hinc & incongrua fiat consilio vel contentio, praesertim cum in talibus nullam potestatem quemquam potestativorum, vel ceterorum laicorum habere conveniat, sed filere, & attendere sibi, usquequo regulariter à collegio ecclesiae suscipiat suam electionem futuri Pontificis. Si vero quisquam laicorum ad contrahendum, & cooperandum invitatur ab ecclesia, licet huiusmodi, cum reverentia, si forte voluerit, obtemperare se assensibus. Taliter enim dignum pastorem sibi regulariter ad suam ecclesiam saluiter promovet.

C. I. H. ¶ Electio Episcoporum Imperator interesse non debet. Item ex historia tripertita, lib. 7. c. 8.

Valentinianus Imperator veniens ab oriente ad haereticas partes (ut refert historia ecclesiastica) moruo Auxentio, Arianae perditiae magistro, qui Mediolanensem ecclesiam, ut lupus dilaniaverat, cum veller catholicum, Deo ordinante, ibi consecravit Episcopum, evocans Episcopos, haec eis locutus est: Nolitis aperte, cruditi quippe divinis eloquiis, qualem oporteat esse Pontificem, & quod non deceat eum verbo solo, sed etiam conversatione gubernare subiectos, & totius semetipsam imitatore virtutis ostendere, testemque doctrinae conversationem bonam habere. Talem itaque in pontificatu constituite sede, cui & nos, qui gubernamus Imperium, sincere nostra capita submittimus, & eius monita, dum tanquam homines deliquerimus, necessario relaturantur medicamenta suscipiamus. Haec cum dixisset Imperator, petiit synodus, ut magis ipse decerneret sapiens & pius existens. At ille, super 1. vos est, inquit, talis electio. Vos enim gratia divina potiti, & illo splendore fulgentes, melius poteritis eligere. Tunc sacerdos egregius, de Episcopali sede tractabant, & infra. ¶ Cum autem ordinatione divina Ambrosius nondum baptizatus, electus fuisset, exultans Imperator ait: Gratias ago tibi Domine Deus omnipotens, & salvator noster, quoniam hunc viro ego quidem commiseram corpora, tu autem animas, & meam sententiam ostendisti tua iustitia convenire. Cumque sanctus Ambrosius contraflaretur de hoc quod acciderat (ut idem ipse in suis epistolis & scribit) confortavit eum Imperator, & ait: Nolite timere, quia Deus, qui te elegit, semper te adjuvabit, & ego adiutor & defensor tuus (ut meum ordinem decet) semper existam.

C. IV. ¶ Auctoritate Apostolica, non regio solum Episcopus est eligendus. Item Nicolaus Papa 1. Lothario Regi.

Procedo scias, quia relatum est nobis, quod quicumque ad Episcopatum in regno tuo provehendus est, non nisi faventem tibi permissis eligi. Ideo Apostolica auctoritate sub divini iudicii obreftatione injungimus.

¶ Promotiones & consecrationes, orig. b. ad concertandum. ¶ orig. & alii collect. c. ad & ecclesiae d. Capus est velle huius arbitrium componitur. c. In epist. ad Veraciter.

tibi, ut in Treverensi urbe & in Agrippina Colonia nullum eligi patiaris, antequam relatum super hoc nostro Apollolati fiat.

C. V. *Non recipiatur a comprovincialibus, qui rege-
ria ordinatione Episcopale culmen
est adeptus.*
Item ex concilio Parisiensi I. cap. 3.

Si per ordinationem regiam honoris istius culmen pervadere aliquis nimia temeritate praesumpserit, a comprovincialibus loci ipsius Episcopis recipi nullatenus mereatur, quem indebite ordinatum cognoscunt. Si quis de comprovincialibus recipere eum contra interdicta praesumpserit, sit à fratribus omnibus segregatus, & ab ipsorum omnium charitate semotus.

C. VI. *De eodem.*
Item ex concilio Laodicensi, c. 13.

Non d' est permittendum turbis electionem eorum facere, qui sunt ad sacerdotium promovendi.

C. VII. *In irrita electio Episcopi, vel presbyteri,
vel diaconi à principibus
facta.*

Item ex I septima synodo, quae est secunda Nicæna, 350. Episcoporum, c. 3.

Omnis electio Episcopi, vel presbyteri, vel diaconi à principibus facta, irrita maneat, secundam regulam, quae dicit, [Si quis Episcopus secularibus potestitatibus, ecclesiam per ipsos obtinuerit, deponatur, & segregentur ab ecclesia omnes, qui illi communicant.]

1. *Ex septima]* *Ut abatur antea ex secunda actione sexta synodi.* *Refinitus est locus ex voce.*
2. *Et segregentur]* *In aliquo vetusto Gratiani exemplari est, segregentur. Sed plerisque cum vulgata lezione convenit.* *In canone. Apostolorum Græce sic legitur: ὅτι ἄλλοι τινες ἐπιπέσαν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀπέλασαν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ κλήματος. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἐκκλησία ἀπέλασε αὐτούς.* *Et inf. c. 9. c. Si quis Episcopus ubi in idem canon ex alia referuntur versione legitur: & segregentur omnes ipsi, qui illi communicant: eodem modo est apud Anastasium. Verum in versione Anastasii bibliothecarii legitur, quem admodum apud Gratianum, & convenit cum versione prisca, ac Dionysiana.*

C. VIII. *Non eligantur à populo, qui sunt promovendi ad clericum.*

Item ex concilio Martini 3. Papae, c. 1.

Non licet populo electionem facere eorum, qui ad sacerdotium promoventur: sed in iudicio Episcoporum fit, ut ipsi eum probent, si in sermone, & fide, & spiritali vita electus sit.

Hi omnibus auctoritatibus laici excluduntur ab electione sacerdotum, atque inponitur eis necessitas obedendi, non libertas imperandi.

2. *Contra vero scribit B. Gregorius Joanni Episcopo prima Iustiniana Illirica, lib. 4. epist. 17. seu, c. 39.*

C. IX. *Voluntas principii in ordinatione Pontificis desideratur.*

Quia h' igitur suscepta fratrum, & Coepiscoporum nostrorum relatio ad locum vos sacerdotii, totius concilii unito consensu, & serenissimi principis voluntate declarat accessit, gratias omnipotenti Deo creatori nostro magna cum exultatione retulimus, qui vitam actusque vestros ita de prateritis fecit esse probabiles, ut omnium vos, quod est valde laudabile, faceret placere iudicio. Quibus nos quoque in personam fra-

a Ivo part. 5. c. 123. Pann. 13. cap. 9. b al. Episcopus. c al. indistincta.] orig. d Burch. 12. cap. 8. Ivo p. 6. cap. 28. Ansel. lib. 6. c. 31. al. 4. Deusedit. p. 1. & 4. e Cun. Apost. infra 16. q. 7. c. si quis Ivo p. 3. cap. 20. Ansel. lib. 6. cap. 1. Burch. 13. cap. 105. Deusedit. ibid. f Apud Martinum Bracarensem, cap. 1. g Sup. dist. 21. Episcopi. & dist. 51. Episcopum. Burch. 12. cap. 100 p. 5. c. 64. Ansel. lib. 6. cap. 1. al. 12. h Ansel. lib. 6. cap. 21.

tenitatis tuae per omnia consentimus: atque omnipotentem Dominum deprecamur, ut charitatem vestram, sicut sua gratia elegerit, ita in omnibus sua protectione custodiat.

C. X. *Clerus, & populus Pontifici electioni inter sint.*
Item Gregorius Joanni subdiacono, lib. 2. Indistincta. epist. 30. seu, cap. 69.

Quanto a Apostolica sedes, Deo auctore, cunctis prelata constat ecclesiis, tanto inter multiplices curas, & illa nos valde sollicitat, ubi ad consecrandum antistitem, nostrum expectatur arbitrium. Defuncto igitur Laurentio ecclesiae Mediolanensis Episcopo, sua nobis relatione clericus innovat, in electione se filii nostri Constantii diaconi sui unanimiter consensisse. Sed quoniam eadem non fuit subscripita relatio, ne quid quoad auctoritatem sustulit Genuam te pontifici necesse est. Et quia multi illic Mediolanensem coacti barbarica feritate constitunt, eorum te voluntates oportet convocari in commune perscrutari. Et si nulla eos diversitas in electionis unitate determinat, si quidem in predicto filio nostro Constantio omnium voluntates, atque consensum perdurare cognoscis, tunc enim à propriis Episcopis, sicut antiquitatis mos exigit, cum nostra auctoritate assensu solatante & auxiliante Domino, facias consecrari, quatenus huiusmodi servata consuetudine & apostolica sedes proprium vigorem retineat, & à concessa aliis sua iura non minuat.

C. XI. *In electione Episcopi populus
debet adesse.*

Item Gelasius Papa Philippo & Germano b Episcopis.

Plebs e Diotrensium data nobis petitione defecit, si se sine rectoris proprii gubernatione diligeret. Accurrit alicui, si qui à vobis iam probatus dicitur à patre, & tenuibus putatur electus, cum ad vere ad pertinet, universos assidua admonitione coadii dicitur, & simul qua reprehensione, eorum te voluntates, atque consensum perscrutari, consentiant. Et ideo fratres clarissimi diverfos eorum omnes sepe dicitur loci parochia presbyteros, diaconos, & universam turbam vos oportet sepius convocare, quatenus non prout cuilibet libere, sed concordantibus animis talem, vobis admonitionibus, sibi quarant sola divinitatis attentione personam quam nulla contrarietas, à constitutis possit revocari praescriptis.

C. XII. *De eodem.*

Item Stephanus Episcopus servus servorum Dei Romano Archiepiscopo Ravennati.

Nosse e tuam fraternitatem volumus ad nostram in hac luce migrasse; in cuius successoris electione, populi divisionem provenisse audivimus. Quod quia se contingere solet (quarantibus singulis quae sunt, non quaesu Christi) non adeo miramur. Verum tamen in hoc tuam plurimum oportet adhiberi sollicitudinem, ut convocato clero & populo, talis tibi electur per Dei misericordiam, cui facti non obvient canones. Sacerdotum quippe electio, & fidelis populi consensus adhibendus est; quia docendus e est populus, non sequendus.

C. XIII. *De eodem.*

Item Nicolaus Papa Joanni Ravennati Archiepiscopo.

Episcopos per similia non consecres, nisi populationem ceteri, & populi.

a Ansel. lib. 6. c. 26. Polyc. 1. r. r. b al. Clericus. c al. lib. 5. cap. 49. d al. m. e Ansel. lib. 6. cap. 36. f Polyc. supra 12. dist. c. docendum.

In veneta ecclesia Matinensi sex concilio Roma habiti referuntur capitula, quorum secundum est hoc. Et de hac eadem re habentur multa in Pontificali manuscripto in gestis Nicolai prima.

C. XIV. De eodem.

Item Pelagius Papa Iulianus Episcopo Grammatino.

Litteras a charitatis tua suscepimus, quibus significas. Latium diaconum nunt ad Episcopatum ecclesie Marcellianensis a clero, & omnibus, qui illic conveniunt, postulari. Et infra. Sed nunc & hoc dicimus, ut si eum omnes eligunt, & vis eum concedere, gratiam nobis esse cognoscere, & si potest, ante diem sanctum festini occurrere, ut vel sabbato ipso noctis magna post baptismum eum Dei gratia valeat ordinari.

C. XV. Ex facta i. principis qui ordinatur.

Item Laurentio Episcopo Comanenensi.

Principali & devotissimum militum, qui illic in civitate Centumcellensi consistunt, relatione ad nos directa, factam insinuante te clementissimi principis imperialis, que eis presbyterum, diaconum, & subdiaconum fieri debere precepit. Ideo hortamur dilectionis tuam, ut personas ipsas vitas, & diligenter inquiras, ne aliquid contra canones commississent, & si eos inculpabiles repereris, & vite ipsorum laudabile testimonium videris, veniente mediana septimana Pasche, si Dominus voluerit, & si vixerimus, unumquemque per officia, que praximus non differas promovere.

C. XVI. Papa rogat Augustos, ut Reatinam ecclesiam cuiusdam electo dignentur concedere.

Item Leo quartus Lethario & Ludewico Augustis.

Reatina ecclesia, que per tot temporum spatia pastoralibus curis destituta consistit, dignum est, ut brachio amplitudinis vestra subleventur, ac gubernationis regimine protegetur. Unde salutationis alloquio premissio, vestram mansuetudinem, deprecamur, quatenus Colono humili diacono eandem ecclesiam ad regendum concedere dignemini, ut vestra licentia accepta, ibidem eum, Deo adjuvante, consecrare valeamus Episcopum. Sin autem in predicta ecclesia nolueritis d. ut praedictus Episcopus, Tusulanam & ecclesiam, que viduata extitit, illi vestra serenitas dignetur concedere, ut consecratus a nostro praesulatu Deo omnipotenti, vestroq; imperio grates peragere valeat.

C. XVII. Regis precepto ab Apostolico Colono Reatinam ecclesia ordinatur Episcopus.

Item Rite Commissa.

Notis dominus Imperator & Imperatrix per suas epistolas dixerunt, ut Colonom Reatinam ecclesia, qua pastoris officio per longa jam tempora destituta videbatur, Episcopum facere deberemus, sicut & fecimus.

C. XVIII. Imperatoris epistola in electionis confirmatione desideratur.

Item Stephanus Gualoni Comiti.

Letis sagacitatis vestras apicibus, qui defuncto ecclesie Reatinæ antistite, clero & plebem ejusdem ecclesie elegisse sibi futurum antistitem, nobisque consecrandum vestro studio directum esse, ne ipsa ecclesia diu sine proprio confect pastore, faterentur; nos de obitu prioris dolentes, nunc ipsum electum unanimitate, & canonice ipsius ecclesie electione, ut mandatis, tam

a Insa d. 17. 76. cult. Poly. l. 2. tit. 29. An. l. 6. c. 60. l. 100. p. 6. c. 122. b Insa d. 10. 4. c. al. bedomada. d. al. coluvaris. e. al. An. l. 10. f. S. Antoninus parte 2. tit. 16. cap. 1. g. al. An. l. 10.

citissime ordinare omnibus, quod imperialem nobis ut mos est, absolutiois minime detulit epistolam. Pro qua scilicet re ambiguum est nobis: ideo voluntati vestra in hoc parere distulimus, ne augustalis animus durissime hos, quocunque modo, perciperet. Sed scientes ecclesiam Dei sine proprio diu pastore non debere consistere, gloriæ vestra mandamus, quoniam aliter nos agere non debuimus, ut vestra a solertia imperiali, ut praeconsecratio dicitur, percepta licentia, & nobis, quem admodum vos scire credimus, imperatoria directa epistola, tunc voluntati vestra de hoc parebimus, eundem electum Domino adjuvante, consecrabimus: quod, charissime filii, molestè nullo modo suscipias.

C. XIX. Clericorum & civium voluntate metropolitani est ordinandus.

Item Leo Papa I. ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum epist. 12.

Metropolitano defuncto, cum in loco ejus alius fuerit subrogandus, Provinciales Episcopi ad civitatem metropolim convenire debent, ut omnium clericorum atque civium voluntate disculsi, ex presbyteris ejusdem ecclesie, diaconis optimis ordinetur.

C. XX. Clericorum & populo archipresbyteri fiat electio.

Item Lidorus in lib. officiorum.

In plebibus archipresbyteri obierint, aut pro aliquo reatu exinde ecessi fuerint, archidiaconus, quanto ocyus proficiatur illuc, & cum clericis, & populis d. ipsius plebis electionem faciat, quatenus dignus pastor domui Dei constituatur, & dum ordinatur, ejus providentia ipsa plebs custodiatur.

C. XXI. Electus in Romanam Pontificem non ordinatur nisi ejus decretum Imperatoris presententur.

Item ex gestis Romanorum Pontificum.

Adrianus I. natione Siculus, cujus legatione fungens Joannes Episcopus Portuensis, Dominico die octavarum Pasche in ecclesia sancte Sophie publicas Missas coram principe, & patriarcha latine celebravit, hic suscepit divalem, s. secundum suam postulationem, per quam relevata i. quantitas, que solita erat dari pro ordinatione pontificis faciendâ, & sic tamen, ut si contigerit post ejus transitum electionem fieri, non debeat ordinari, qui electus fuerit, nisi prius decretum generale introducat in regiam urbem, secundum antiquam consuetudinem, ut cum ejus scientia, & jussione ubi debeat ordinatio provenire. Item Vitalianus natione Signinensis direxit responsales suos cum synodica epistola iuxta consuetudinem in regiam urbem ad piissimos Principes, significans de ordinatione sua.

C. XXII. Imperator jus habet eligendi Pontificem.

Item in historia ecclesiastica.

Adrianus I. Papa Romam venire Carolum regem ad defendendas res ecclesie postulavit. Carolus vero Romam veniens, Papiam obsecit: ibique relicto exercitu in sancta resurrectione ab Hadriano Papa Romam honorifice susceptus est. Post sanctam vero resurrectionem reverens Papiam, cepit desiderium regem: deinde Romam reversus, confirmavit ibi synodum cum Hadriano Papa in patriarchio Lateranensi, in ecclesia sancti Salvatoris: qua synodus celebrata est a CLIII. Episcopis, religionis, & abbatibus. Hadrianus autem Papa

a al. u. a. vestra. b An. l. 6. c. 19. al. 11. l. 100. part. 1. c. 124. Denudedit p. 1. c. al. metropolitani. d. al. presbyteri. e. In Pontificali Vaticano in decretis Agathonis. Et Tomo 2. ubi in decreto ejusdem. f. iustitiam. g. al. facendi. h. al. regia urbe. i. al. proferari. k. in Pontif. in gestis Vitaliani Papa. l. Pam. d. cap. 124.

cum universa synodo tradiderunt Carolo jus & potestatem eligendi Pontificem, & ordinandi Apostolicam sedem. Dignitatem quoque patriciatu ei concesserunt. Insuper Archiepiscopos, & Episcopos per singulas provincias ab eo investituram accipere diffinivit: & ut nisi a rege laudetur, & investituram, Episcopos à nemine consecratur: & quemque contra hoc decretum ageret, anathematis vinculo cum innodavit, & nisi resipisceret, bona eius publicari precepit.

C. XXIII. ¶ *Electio Roman Pontificis ad: jus pertinet Imperatori.*
Item Leo Papa.

IN a synodo congregata Romæ in ecclesia sancti Salvatoris. Ad exemplum B. Hadriani Apostolicæ sedis antistitis, qui domino Carolo victoriosissimo regi Francorum, & Longobardorum, Patriciatu dignitatem, ac ordinationem Apostolicæ sedis, & investituram Episcoporum concessit: ego quoque Leo Episcopus, servus servorum Dei, cum toto clero ac Romano populo constitimus, & confirmamus, & corroboramus, & per nostram Apostolicam auctoritatem concedimus, atque largimur domino Othoni primo regi Teutonorum, ejusque successoribus hujus regni Italie in perpetuum facultatem eligendi successorem, atque summæ sedis Apostolicæ Pontificem ordinandi, ac per hoc Archiepiscopos seu Episcopos, ut ipsi ab eo investituram accipiant, & consecrationem, unde debent: exceptis his, quos Imperator Pontificibus, & Archiepiscopis concessit: & ut nemo indeinceps eujusque dignitatis, vel religiositatis eligendi vel patricium, vel Pontificem summæ sedis Apostolicæ, aut quemcumque Episcopum ordinandi habeat facultatem, absque consensu ipsius Imperatoris, (quod tamen fiat absque omni pecunia) & ut ipse sit patricius & rex. Quod si à clero, & populo quis eligatur Episcopus, nisi à supradicto rege laudetur, & investituram, non consecratur. Si quis contra hæc regulam, & Apostolicam auctoritatem aliquid molierit, hunc excommunicationi subjacere decernimus: & nisi resipuerit, irrevocabili exilio puniri, vel ultimis supplicis affici.

¶ *In synodo* Intimam hujus capituli videtur esse istud: Ad exemplum, &c. verba autem, quæ antecedunt, ipsa quoque pertinet ad titulum, ut integer titulus ita habeat. Leo Papa in synodo congregata Romæ in ecclesia Sancti Salvatoris. Est autem Leo octavus, de quo multa scribit Luperandus in fine libri sexti, & S. Antoninus par. 2. tit. 16. c. 36.

C. XXIV. ¶ *Precepto principum, Maximo ro- mittitur, quod absque auctoritate Apostolica ordinatur.*
Item Gregorius lib. 9. reg. episc. 34. seu cap. 70. ad Constantiam Augustam.

Salonitana civitatis Episcopus me, ac responsali meo nesciente, ordinatus est: & facta res est, que sub nullis anterioribus principibus evenit. Quod ego audiens, ad eundem prævaricatorum, qui inordinate ordinatus est, protinus misi, ut omnino Missarum solennia celebrare nullo modo præsumeret, nisi prius à serenissimis dominis cognoscerem, si hoc fieri ipsi iussissent. Quod ei sub excommunicationis interpositione mandavi. Qui e contempto me, acque despecto, in audaciam quorundam secularium hominum, quibus sennata sua ecclesia, præmia multa præbere dicitur, tunc usque Missas facere præsumit, atque ad me venire secundum iussionem dominorum noluit. Ego autem præceptioni pietatis eorum obediens, eidem Maximo, qui me nesciente ordinatus est, hoc, quod in ordinatione mea, vel responsalem meum præmittere præsumpsit, ita ex corde laxavi, ac si me auctore fuisset ordina-

a. Pass. l. 1. c. 16. b. Polydianus. c. al. & orig.

tus. Alia vero perverfa illius, scilicet mala corporalia, que cognovi, vel quia cum pecunia est electus, vel quia excommunicatus Missas facere præsumpsit, propter Deum irrequisita relinquere non possum. ¶ Et si ad me diu venire distulerit, in eo exercere distictionem canoniam nullo modo cessabo.

C. XXV. ¶ *In electione Episcoporum, principum desideratur assensus.*
Item ex concilio Toletano xii. c. 6.

Cum a longè lateque diffuso tractu terrarum, commeanium impeditur celeritas nuntiorum, quo non queat regis aurbus decedentes præfatus transire innotesci, aut de succedere morientis Episcopi libere principis electio præstolari, nascitur sæpe, & nostro ordini de relatione talium discutias, & regia potestas, dum consilium nostrum pro subrogandis pontificibus sustinet, innumerosa & necessitas. Unde placuit omnibus pontificibus Hispaniæ, atque Galliciæ, & ut sine privilegio uniuscujusque provincie, licetum inanece diinceps Toletano pontifici, quoscumque regalis potestas elegerit, & jam dicti Toletani Episcopi iudicium digno esse probaverit in quibuslibet provinciis, & in præcedentium sedibus præfere præfules, & decedentibus Episcopis eligere successores: sic tamen, ut quisquam illi fuerit ordinatus, post ordinationis sue tempus infra trium mensium spatium proprii metropolitani presentiam futurus accedat.

Electores quoque summorum Pontificum, atque aliorum in præfatum, quorundam Imperatoribus representantur: sicut de electione B. Ambrosii, & B. Gregorii legitur. Quibus exemplis, & præmissis auctoritatibus liquido colligitur, laicos non esse eligendos ab electione, neque principes rejucentes ab ordinando ecclesiarum. Sed quod populus jubetur electioni interesse, non præcipitur advocari ad electionem faciendam, sed ad consensum electioni adhibendum. Sacerdotium & enim (ut in fine prioris capituli Stephani Papa legitur) est electio: & plebs populi est invemiter consentire. Desiderium ergo plebs requirit, ut clericorum electioni concordet. Tunc enim in ecclesia Dei non præfereatur antistes, cuius populus pariter in eorum acclamationem quem clerici communi voto elegerit.

C. XXVI. ¶ *Plebs non est eligere, sed electioni consentire.*

Unde Cælestinus Papa ait ad Episcopos Gallicie, epist. 2. c. 3.

Cleri, & plebs, & ordinis consensus, & desiderium requiratur.

C. XXVII. ¶ *De eodem.*

Item Leo I. ad Episcopos Vennensis provincie, epist. 87. al. 89. [sed paulo alter, & epist. 87.]

Vota civium, testimonia populorum, honoratorum arbitrium, electio clericorum in ordinationibus sacerdotum expectantur. ¶ *Infra.* ¶ Per pacem, & quietem sacerdotes, qui præfaturi sunt, postulentur: tenetur subscriptio clericorum, honoratorum testimonium, ordinis consensus & plebs.

3 ps. Principibus vero, atque Imperatoribus electione Romanorum Pontificum, atque aliorum Episcoporum referenda, & ab eis constituta traditur, pro legitimis, atque hereticis, & dissensionibus, quibus nunquam ecclesia Dei concessa non elidatur: contra quos legitur fidelissimum Imperatorem frequenter ecclesia munita legitur. ¶ *Reprehendebatur ergo ab Episcopo Pontificum catholicorum principibus, ut eorum auctoritate corroborata, nullus hereticorum, vel schismaticorum auderet traire: & ut ipsi principes tanquam devotissimi filii in con-*

a. Dura. orig. in quo hæc oratio pendet ab alto principis, & in injuria. c. al. Gallicie. d. Supra ead. c. 11. e. f. dist. 61. c. 11. Polydianus. Polydianus. c. al. & orig.

insistentem quem sibi in patrem eligi viderent, ut ei in omnibus...

C. XXVIII. ¶ Presentibus legatis Imperatoris ordinatur Pontifex Romanus.

Unde Stephanus Papa statuit, dicens.

Quia & sancta Romana ecclesia, cui auctore Deo...

4. ps. Verum, quia Imperatores quondamque modum suum...

C. XXIX. ¶ Inconsultis legatis Imperatoris Hadrianus II. ad Pontificatum eligitur.

Unde Gregorius I. scribit.

Ubi d. Hadrianus secundus ad Romanum Pontificatum ab ecclesia Dei...

Gregorius ¶ Hoc ante citabatur ex Gregorio quarto...

a Supra c. Valentinianus, b Pann. l. 3. c. 1. & Stephanus Pa...

ne manuscripta decretorum Romanorum Pontificum in decretis e...

2 ¶ Accesserunt ¶ In iudicio Pontificali bus amitter...

C. XXX. ¶ Electio Romanorum Pontificum à Ludovico conceditur Romano.

Item pactum constitutum Imperatoris primi Ludovici cum Romano Pontifice.

Go a Ludovico Imperator Augustus statuo, & concedo per hoc pactum...

C. XXXI. ¶ Electio, & consecratio Romani Pontificis non nisi iuste, & canonice fiat.

¶ P A L E A.

¶ Inter e nos & vos pacti serie statutum est, & confirmatum...

C. XXXII. ¶ Ab Imperatore vel nuntio eius electio Romani Pontificis nullum obstatum generetur.

¶ P A L E A.

Constitutio d. primi Henrici, & primi Othonis cum Romanis Pontificibus...

a S. Antoninus p. 2. tit. 16. c. 1. & 2. Volater. l. 3. An. l. 4. c. 3. l. 10...

Pontifices à quibus eligendi.
Episcopi à quibus ordinandi.

Romanis, quos ad hanc electionem per constitutionem sanctorum Patrum antiqua admittit consuetudo, faciat aliquod impedimentum. Quod si quis contra hanc nostram constitutionem [facere] praesumpserit, exilio tradatur.

¶ **Constitutio** Ex antiquo exemplari Gratiani restitutum est hic titulus: in quo exemplari post titulum istum, interposita rubrica, incipit caput, ut nullus, &c. ut etiam apud Bononiam, Verum, quia receptum est, ut incipit huius capituli sit a distinctione, Constitutio, restituta haec verba etiam in principio ipsius. Exstat vero haec capitulum in versibus quoque exemplaribus, in quibus postea esse non solum.

C. XXXIII. ¶ **Invenimus** Othonis, quod fecit dominus Papa Ioanni.

Item constitutio Othonis.

Tibi a domino Ioanni Papa ego Rex Otto promittere, & iurare facio per Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, & per lignum hoc vivificae crucis, & per has reliquias sanctorum, quod si permittere domino Romanam venero, sanctam Romanam ecclesiam & te rectorem ipsius exalabo secundum posse meum, & nunquam vitam, aut membra, & ipsum honorem, quem habes, mea voluntate, aut meo consilio, aut meo consensu, aut mea exhortatione perdes: & in Romana urbe nullum placitum, aut ordinationem faciam de omnibus, quae ad te, aut ad Romanos pertinent, sine tuo consilio: & quidquid de terra sancti Petri ad nostram potestatem pervenerit, tibi reddam: & cuicumque Italicum regnum commiserit, iurare faciam illam, ut ad eam suum posse. Sic me Deus i adjuvet, & haec sancta Dei Evangelia.

¶ **Sic me Deus** Ad ista haec sunt ex Cento Camerario in cuius libro habetur multa forma iuramentorum, & exstat manuscriptus Roma.

C. XXXIV. ¶ **Libertatem** sit clero & populo, de propria diocesi Episcopum eligere.

Item primo libro capitulorum b. Caroli, & Ludovici Imperatorum, c. 12.

Sancta ecclesia suo liberius potestur honore, assensum ordini ecclesiastico praebimus, ut scilicet Episcopi per electionem cleri & populi, secundum statuta canonum de propria diocesi, remota personarum, & munerum acceptione, ob vires meritum, & sapientiam domum eligantur, ut exemplo & verbis, subiectis usqueaque prodesse valeant.

Ex constitutionibus huius, & postea Ludovici Imperatoris deprehenditur, Imperatorem hunc remansisse privilegium, quae de electione sanctorum Pontificis Hadriani Papa Carolo Imperatori, & ad imitationem eius Leo Papa Othoni primo Regi Teutonico concesserat. Cum ergo postmodum auctoritate huiusmodi liceret electionem clericorum tantummodo esse, quare quorundam scripta electio, an clericorum tantummodo fuerint. Sed (sicut in breviatione canonum Filgenui Carthagenensis ecclesiae diaconi invenitur) in septimo capitulo d. Niceni concilii, & in Gangrensi statutum est, ut ad eligendum Episcopum sufficiens ecclesiam matricem arbitrium. Nunc autem sicut alibi sanctorum Pontificum ad Cardinales tantum, verum etiam ab aliis religiosis clericis auctoritate Nicolai & Papa est faciendus, ita & Episcoporum electio non a canonice tantum, sed etiam ab aliis religiosis clericis sicut in generali synodo Innocentii 3. Papa Romae habita, constitutum est. At enim.

a. S. Antoninus p. 2. tit. 16. c. 1. 4. 16. in medio. Anst. l. 1. c. 30. & l. 1. c. 36. b. al. capitularium. c. Anst. l. 1. c. 6. d. al. primo Niceno concilio. e. Nte. 2. al. in concilio Rom. c. 1. f. Innoc. 3. c. 28.

C. XXXV. ¶ **Abique** religioforum veterum consilio canonice majori ecclesia Episcopum non eligant.

Obeuntibus sancti Episcopis, quoniam ultra tres menses vacare ecclesiam sanctorum patrum prohibent functiones, sub anathematis vinculo interdicitur, ne canonice de sede episcopali ab electione Episcoporum excludant religiosissimos viros, sed eorum consilio honesta & idonea persona in Episcopum eligatur. Quod si excludis eisdem religiosis electio fuerit celebrata, quod absque assensu eorum, & conventiva factum fuerit, vitium habeatur & vacuum.

Nunc ergo quaeritur, si vota eligentium in duas se dividant partes, quae eorum alteri sit preferenda. De his ita scribit Leo Episcopus ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum, epist. 11. al. 4. cap. 5. [sed paulo alter.]

C. XXXVI. ¶ **Cum** vota eligentium in duas se dividant partes, qui sit preferendus alteri.

SI a forte [quod] nec reprehensibile, nec irreligiosum iudicamus, vota eligentium in duas se dividant partes, metropolitani iudicio si alteri preferatur, qui maioribus & studiis iuvatur, & meritis, tantum ut nullus invidis & non perentibus ordinatur civitas. b. Episcopum non optatum aut contemnat, aut oderit.

¶ **Quod** nec reprehensibile, nec irreligiosum iudicamus] Haec verba, quae a ceteris collectoribus non referuntur, sunt inventa apud Leonem: sed apud Gregorium, ex quo referuntur infra s. q. 1. c. nec novam.

DISTINCTIO LXIV.

Hinc considerandum est, à quibus, vel quo tempore facti ordines sunt: trionidae, vel quibus in locis patriarchis, primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, chorepiscopi, & reliqui sacerdotes sint ordinandi. A quibus ordinantur Episcopi, in Niceno primo concilio definitum est, in quo sic legitur, cap. 4.

C. I. ¶ **Ab omnibus** comprouincialibus Episcopis ordinantur.

Episcopi e ab omnibus, qui sunt in provincia sua, debent ordinari. Si vero hoc difficile fuerit, vel aliqua urgente necessitate, vel itineris longitudine, certe tres Episcopi debent in unum congregari, ita ut etiam eorum, qui absentes sunt, consensum in literis renouent, & ita faciant ordinationem. Potestas sane vel confirmatio pertinet per singulas provincias ad metropolitanum Episcopum.

C. II. ¶ **De eodem.**

Item Anacletus ad Episcopos Italiae, epist. 7. Ordinationes d. Episcoporum auctoritate Apostolica ab omnibus, qui in eadem fuerint provincia, Episcopis sunt celebrande. & infra. ¶ **Quod** si simul omnes convenire minime poterunt, assensum tamen duo apud apud i praebant, ut ab ipsa ordinatione animo desint.

¶ **Apud** Apicibus] In epistola est, precibus. Apud Iuanem & Barchardum, precibus & scriptis.

C. III. P A L E A.

[Ex concilio Arausiano primo, cap. 27.]

DE i abiectione e eius, quem duo praesumpserint ordinare Episcopi in nostris f. provinciis, placuit obpresumptoribus, ut sibi contingeret duos Episcopos tantum ordinare, & ipse, 2. & auctores damnabuntur, quo cautius ea, quae sunt antiquis instituta, serventur.

a. Poly. l. 2. tit. 1. Anst. l. 6. c. 19. lvo p. 5. c. 347. Pann. l. 3. c. 1. al. plebs iuvit. c. In conc. Niceno 1. c. 3. Anst. l. 6. c. 4. & 1. lvo p. 5. c. 117. Bar. l. 1. c. 27. concordat. d. Dist. 75. cap. ordinationes. Pann. l. 6. c. 13. Bar. l. 1. c. 11. lvo p. 5. c. 69. Pann. l. 3. c. 12. & 17. Poly. l. 2. c. 1. e. Bar. l. 1. c. 30. lvo p. 5. c. 91. Pann. lib. 3. cap. 10. f. al. concilio g. al. consuetate.